

Goedemiddag!

Algemeen

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: het vereiste van ingezetenschap voor het raadslid.

Woonplaatsvereiste

Artikel 10 lid 1 Gemeentewet noemt enkele vereisten voor het raadslidmaatschap, waaronder het vereiste van ingezetenschap: een lid van de gemeenteraad moet ingezetene van de gemeente zijn. Dat dit logisch, vanzelfsprekend en buiten kijf staat lijkt duidelijk.

Op dit vereiste wordt toegezien wanneer de gemeenteraad het besluit neemt om een benoemd raadslid tot de raad toe te laten. De raad stelt hiervoor zelfs een commissie onderzoek geloofsbrieven in.

Deze commissie is gemeengoed, doch niet (Kies)wettelijk verplicht. Gemeentewettelijk is het een artikel 82-commissie: de commissie bereidt een raadsbesluit inzake toelating tot de raad voor.

Ingezetenschap

Wat moeten wij verstaan onder “ingezetene van de gemeente”? Daarover biedt artikel B4 lid 2 Kieswet helderheid:

Zij die als ingezetene met een adres in een gemeente zijn ingeschreven in de basisregistratie personen, worden voor de toepassing van deze wet, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht werkelijke woonplaats te hebben in die gemeente.

Let hierbij op de woorden “werkelijke woonplaats”. Eigenlijk noemt deze bepaling dat aan twee vereisten moet worden voldaan: ingeschreven zijn in de basisregistratie personen én werkelijke woonplaats hebben in de gemeente.

Dit woonplaatsvereiste geldt op het moment van toelating, en daarna voor de resterende periode dat de betreffende persoon lid van de gemeenteraad is.

Welke feiten kunnen c.q. moeten leiden tot de conclusie of aan dit woonplaatsvereiste wordt voldaan vertelt de Kieswet ons niet.

Dit wordt actueel als een raadslid tijdens zijn raadsperiode (tijdelijk) gaat verhuizen naar een plek buiten de gemeentegrens.

Tijdelijk buiten de gemeente verblijven

Dat een raadslid ook maar gewoon mens is blijkt uit het feit dat hij weleens van woning verandert, of dat de huwelijkse of anderszins duurzame relatie wordt beëindigd.

In beide gevallen wordt een andere woning betrokken. Helaas: deze is op dit moment nog niet beschikbaar, dus moet worden omgezien naar tijdelijke woonruimte.

Het eerst wordt gezocht naar woonruimte binnen de gemeente, betrokkene is immers raadslid en moet in de gemeente wonen.

Deze zoektocht levert geen resultaat op, dus moet de zoekruimte worden verruimd. En dan wordt de passende tijdelijke woonruimte buiten de gemeentegrens gevonden.

Het besluit wordt vervolgens genomen om tijdelijk buiten de gemeente te wonen, om zo snel mogelijk weer terug te verhuizen naar de gemeente.

Wat doet dit met het raadslidmaatschap?

De Kieswet en verhuizen van een raadslid

Hoofdstuk X van de Kieswet bevat bepalingen die in een dergelijke situatie gelden.

Artikel X1 Kieswet bepaalt dat bij een raadslid, van wie onherroepelijk vaststaat dat hij niet voldoet aan (o.a.) het vereiste van ingezetenschap, zijn raadslidmaatschap ophoudt.

Op dat raadslid rust de plicht om hiervan kennis te geven aan de raad. Laat hij dit na, dan kan de voorzitter van de raad in actie komen. De raad heeft het laatste oordeel. Zie voor dit alles artikel X5 Kieswet.

Het raadslidmaatschap houdt dus op als, ook door kort-tijdelijk buiten de gemeente woonachtig zijn, niet wordt voldaan aan het vereiste van ingezetenschap.

Ik wil erop wijzen dat elk raadslid bij aantreden de eed of belofte als bedoeld in artikel 14 Gemeentewet aflegt. Bij zijn volle verstand! Hij verklaart daarbij onder meer dat hij de wetten zal uitvoeren. Dus ook (hoofdstuk X van) de Kieswet.

Geldt dit ook bij een korte periode van bijvoorbeeld twee weken?

De Kieswet maakt geen enkel onderscheid: het is zwart of wit. Grijs(tinten) bestaat/bestaan niet.

De indruk bestaat dat raadsleden op dit punt de neiging hebben “onder de radar te blijven”. Daarmee handelend in strijd met Kieswet en Gemeentewet.

Risico

Een raadslid kan ervoor kiezen om in strijd met Hoofdstuk X van de Kieswet lid van de raad te blijven. Zijn of haar neus bloedt, en desondanks wordt volop meegedaan aan het raadswerk en daarmee aan de besluitvorming.

Gemeente en gemeenteraad lopen daardoor het risico dat een rechter desgevraagd uitspreekt dat de aldus ontstane raadsbesluiten onrechtmatig zijn. Een persoon die geen raadslid (meer) is kan alleen al om die reden niet meedoen aan raadsvergaderingen en raadsbesluiten.

Rol griffier

Het ligt op de weg van de griffier om het raadslid dat (tijdelijk) niet voldoet aan het vereiste van ingezetenschap er actief op te wijzen dat dit niet anders kan betekenen dat het raadslidmaatschap voorbij is: over en uit!

Het kan niet zo zijn dat een “terme de grâce” buiten de Kieswet wordt aangelegd waarbinnen het raadslid niet hoeft te verhuizen. Betrokkenen (waaronder de griffier) worden hierdoor onnodig kwetsbaar.